

Ο Σάββας Στρούμπος στην πρώτη συνάντησή του με τον Τσέχωφ

Δεκαπέντε χρόνια σκηνοθεσιών μετά, ο ιδρυτής της ομάδας «Σημείο Μηδέν» ανεβάζει μια ιδιαίτερη εκδοχή του δημοφιλούς «Γλάρου».

Στέλλα Χαραμή

15 Δεκεμβρίου, 2023

Έχουν περάσει λίγες εβδομάδες όπου επέστρεψε από τη Βουδαπέστη. Εκεί όπου σκηνοθέτησε τους «Πέρσες» για λογαριασμό του **Εθνικού Θεάτρου** της πόλης με ηθοποιούς – σπουδαστές της Ακαδημίας του θεάτρου και ήδη μιλά για «*μια πολύ όμορφη και δημιουργική εμπειρία*». Ο **Σάββας Στρούμπος** περπατάει καιρό τώρα με την ομάδα του [«Σημείο Μηδέν»](#) στα χνάρια της εξωστρέφειας του θεατρικού του σπιτιού, του «**Άττις**», χωρίς, φυσικά, να παραμελεί τους δεσμούς με το αθηναϊκό κοινό, το οποίο και καλεί για δεύτερη χρονιά στο «**Γλάρο**» του **Τσέχωφ**.

Πρώτη φορά Τσέχωφ

Έχοντας δοκιμαστεί σε κορυφαίους, μα και σύνθετους, συγγραφείς – Κάφκα, Μπέκετ, Μπύχνερ και εκτενώς στο αρχαίο δράμα – είναι η πρώτη φορά στα 15 χρόνια της σκηνοθετικής του πορείας που καταπιάνεται με ένα κείμενο τόσο δημοφιλές. Ο ίδιος, πάλι, διακρίνει στο «Γλάρο» ένα εξαιρετικά απαιτητικό πλαίσιο και εξηγεί γιατί: *«Τολμώ να πω ότι είναι από τα πλέον δύσβατα υλικά, καθώς πρόκειται για έργο ανοιχτής δομής. Τα συμβάντα του κειμένου προϋποθέτουν την προσωπική μας επένδυση για να προσανατολιστούμε μέσα σε αυτό, την καταβύθιση στα τοπία της φαντασίας, τη δημιουργική πρωτοβουλία των καλλιτεχνών, όπως και μια εξαιρετικά οξυμένη αίσθηση ώστε κανείς να μπορεί να αφογκράζεται τις απότομες μετακινήσεις του υλικού, τις αλματικές του αλλαγές και, ενίοτε, τις βίαιες μεταπτώσεις του. Η δυσκολία του κειμένου είναι – κατά τη γνώμη μου – και η μεγάλη του αρετή. Ο Τσέχωφ δεν μας δίνει έτοιμες απαντήσεις, μας προκαλεί να επωμιστούμε την ευθύνη της αναμέτρησης με το δαιδαλώδες υλικό του»* λέει και παραδέχεται πως *«δεν θα μπορούσα νωρίτερα να καταπιαστώ μαζί του. Η ίδια η καλλιτεχνική περιέργεια με ώθησε σε αυτό»*.

“Ο Τσέχωφ δεν μας δίνει έτοιμες απαντήσεις, μας προκαλεί να επωμιστούμε την ευθύνη της αναμέτρησης με το δαιδαλώδες υλικό του” λέει ο Σάββας Στρούμπος, σχολιάζοντας το ανέβασμα του “Γλάρου”.

Λόγος και σώμα

Σε μια θεατρική σεζόν όπου δοκιμάζονται, την ίδια στιγμή, τρεις προσεγγίσεις στον τσεχωφικό «Γλάρο», η ματιά του Στρούμπο διαφοροποιείται κάνοντας χρήση, όχι μόνο του συγγραφικού λόγου, αλλά και της λόγιας σωματικότητας που την χαρακτηρίζει. *«Μπορεί να μην ακολουθούμε την πεπατημένη οδό της εκφοράς, ωστόσο προσπαθούμε η σχέση μας με το κείμενο να στηρίζεται σε μια βαθύτερη επαφή με το υλικό που αυτό φέρει. Όταν, τελικά, ο λόγος ενώνεται με το σώμα και εκπορεύεται από αυτό, γεννιούνται πρωτοφανή εκφραστικά τοπία που μας ενδιαφέρουν πολύ. Στη διαδικασία γέννησης του “Γλάρου” θελήσαμε με τους συνεργάτες μου να μην υποτάξουμε το υλικό στον τρόπο δουλειάς μας, ούτε όμως να εγκαταλείψουμε τον τρόπο δουλειάς μας για να ακολουθήσουμε τον συνήθη δρόμο αντιμετώπισης του πολυπαιγμένου έργου. Από την πρώτη στιγμή μας ενδιέφερε ο διάλογος και η δημιουργική ζύμωση με το υλικό»*, σημειώνει.

Είναι γνωστό πως για τον Σάββα Στρούμπο, το ζήτημα της σωματικότητας στο θέατρο είναι πολύ ευαίσθητο. Μέσα από την ομάδα αναζητά την ψυχοσωματική λειτουργία του ηθοποιού – όχι την καθαυτή κίνηση αλλά τη γενεσιουργό αιτία, τον πυρήνα από όπου εκπορεύεται μια κινητική, ηχητική ή λεκτική παρόρμηση.

Με νέα μετάφραση

Υπογραμμίζοντας, πάντως, την επιλογή να δώσει ουσιαστική θέση στο λόγο, ανέθεσε στον **Δαβίδ Μαλτέζε** – σταθερό μέλος της ομάδας – μια νέα μετάφραση, κατευθείαν από το ρωσικό πρωτότυπο. *«Δουλεύοντας μαζί είχαμε τη δυνατότητα να εμβαθύνουμε περισσότερο στο πνεύμα του κειμένου κι έτσι να μας αποκαλυφθούν κρυμμένες διαστάσεις του που είχαμε ανάγκη στη δημιουργική διαδικασία»*, παρατηρεί.

Θα είναι δε, μια από τις σπάνιες φορές που ο Σάββας Στρούμπος παίρνει και θέση πάνω στη σκηνή, ερμηνεύοντας τον ρόλο του παθιασμένου θεατρικού συγγραφέα Τριγκόριν, ο οποίος λειτουργεί σαν οίστρος στην ομήγυρη των τσεχωφικών ηρώων, όταν καταφθάνει στην ρωσική εξοχή, με την σύντροφο του και διάσημη ηθοποιό, Αρκάντινα. Ο ίδιος ομολογεί πως η συγκυρία τον οδήγησε στην ερμηνεία, όταν δημιουργήθηκε πρόβλημα στη διανομή. *«Η σκηνοθεσία και η διδασκαλία απορροφούν σχεδόν όλο μου τον χρόνο και τη σκέψη»* επιμένει αλλά ομολογεί πως τελικά ο Τριγκόριν ήταν και παραμένει μια πολύ δημιουργική πρόκληση.

Η φύση του θεάτρου

Πόσο μάλλον, όταν ο «Γλάρος» είναι ένα κείμενο που, εκθέτοντας τον κόσμο της θεατρικής τέχνης, περιγράφει μια μεταβατική εποχή. *«Ο Τσέχωφ μέσω του νεαρού συγγραφέα Τρέμπλιεφ εκφράζει μια βαθιά αγωνία για τη φύση της θεατρικής τέχνης. Είναι πολύ γνωστές οι παθιασμένες φράσεις του Τρέμπλιεφ για τις νέες φόρμες, για τους νέους τρόπους έκφρασης. Πολλοί καλλιτέχνες του θεάτρου μέσα στις δεκαετίες έχουν ταυτιστεί με αυτές. Μου έκαναν εντύπωση φλογερά κείμενα του Μέγιερχολντ επηρεασμένα από το πάθος του Τρέμπλιεφ. Προσωπικά, πιστεύω ότι η αγωνία και ο αγώνας για τους νέους τρόπους έκφρασης στη σκηνή δεν μπορεί παρά να είναι*

αδιαχώριστα από την αγωνία και τον αγώνα για νέες μορφές ζωής, νέους τρόπους συνύπαρξης μεταξύ των ανθρώπων, νέα σχέση μεταξύ ανθρώπου και φύσης. Ο Τσέχωφ μας προκαλεί να “φλεγόμαστε στο πνεύμα των καιρών” όπως έγραφε ο Μέγιερχολντ» συνηγορεί ο Σάββας Στρούμπος.

Με τους συνεργάτες μου πασχίζουμε να αποκαλύψουμε το ιδιαίτερο υλικό που η κάθε στιγμή φέρει, να υπηρετήσουμε αυτό το υλικό και να το αφήσουμε να μας οδηγήσει σε μονοπάτια ίσως άγνωστα, ανεξερεύνητα ή και επικίνδυνα

Πως αλήθεια, ζώντας σε μια χαίνουσα εποχή, διαχειρίζεται ο ίδιος την τέχνη του; Ο σκηνοθέτης εξηγεί πως έχει ξοδέψει χρόνια δουλειάς με την ομάδα και ατέλειωτες ώρες στο εργαστήριο «για την αποκάλυψη αυτού που δεν υπάρχει ακόμα» όπως λέει εμφατικά. Θεωρώντας πως η ζωή του καλλιτέχνη αποτελείται από διαρκείς στροφές, περιπέτειες και ποικίλες συναντήσεις με το ανοίκειο, προσπαθεί να δημιουργεί «την δομή μιας παράστασης χωρίς προεπιλημμένες αποφάσεις, χωρίς αισθητικές ή άλλες αναφορές. Με τους συνεργάτες μου πασχίζουμε να αποκαλύψουμε το ιδιαίτερο υλικό που η κάθε στιγμή φέρει, να υπηρετήσουμε αυτό το υλικό και να το αφήσουμε να μας οδηγήσει σε μονοπάτια ίσως άγνωστα, ανεξερεύνητα ή και επικίνδυνα. Η διαδικασία αυτή προϋποθέτει έναν τελείως αδογματίστο τρόπο προσέγγισης των πραγμάτων, την υιοθέτηση της θέσης ότι δεν θέλω να ξέρω εκ των προτέρων που θα μας οδηγήσει η διαδικασία, αλλά και το θάρρος να εισέλθει κανείς σ’ αυτές τις ατραπούς».

Η αξία της ομάδας

Μεγαλώνοντας κι ο ίδιος μαζί με την «Σημείο Μηδέν» (από το 2009 που ιδρύθηκε μέχρι και σήμερα) αισθάνεται πως ανήκει σε έναν ευρύτερο ζωντανό οργανισμό «σαν μια κοινότητα καλλιτεχνών. Είναι ζωντανός οργανισμός γιατί αλλάζει, μετασχηματίζεται και ανανεώνεται με κάπως φυσικό τρόπο όλα αυτά τα χρόνια, χωρίς όμως να χάνει τις ρίζες και την ταυτότητα της. Την αποκαλώ και κοινότητα καλλιτεχνών καθώς έχει πλέον δημιουργηθεί ένας αστερισμός συνεργατών που μας πλαισιώνουν, μας εμπνέουν και με τους οποίους συμπορευόμαστε σε διάρκεια πολλών ετών. Πιστεύω ότι η τέχνη του θεάτρου προχωράει μέσα από ομάδες καλλιτεχνών που δίνουν τη ζωή τους σε αυτή την τέχνη. Αρκεί να έχουν διάρκεια, όραμα, συγκεκριμένες επαγγελματικές και εργασιακές σχέσεις, τρόπο δουλειάς, άφθονη αντοχή, τόλμη και αποφασιστικότητα».

Με αυτά τα χαρακτηριστικά, τα τελευταία χρόνια δοκιμάζουν από κοινού την έξοδο σε ευρωπαϊκά φεστιβάλ και τις συνεργασίες με μεγάλα θέατρα, εξαργυρώνοντας και την προσωπική εμπειρία του ίδιου στο πλευρό του διεθνούς **Θεόδωρου Τερζόπουλου**. «Μπορώ να πω ότι όλες αυτές οι εμπειρίες μας κάνουν πιο τολμηρούς στην εγχώρια δουλειά μας. Ο Τερζόπουλος πάντα επιμένει ότι το κοίταγμα πρέπει να είναι προς τον κόσμο και όχι στα στενά όρια μιας χώρας. Αυτό το θεωρώ σημαντικό», εξηγεί.

Ωστόσο, για το επόμενο διάστημα θα παραμείνει στην Ελλάδα αφού, εκτός από τον «Γλάρο», έρχεται και η πολυαναμενόμενη «**Ορέστεια**» του Θεόδωρου Τερζόπουλου – με τον οποίο θα συνεργαστεί για μια ακόμα φορά – στο **Αρχαίο Θέατρο της Επιδαύρου για το Εθνικό Θέατρο**.